

*Sorumlu Yazar: meftun.akgun@uskudar.edu.tr
Geliş Tarihi: 26.09.2022 Kabul Tarihi: 29.09.2023
*ORCID: 0000-0002-9839-2203 ORCID: 0000-0003-4880-502X
ORCID: 0000-0002-6512-7497 ORCID: 0000-0003-2125-8767
Doi: 10.48124/husagbilder.1180096 ID: 1180096

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Temel İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi

*Meftun Akgün¹, Neşe Şekerci¹, Hatice Demirdağ¹, Rıdvan Doğan¹

¹Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Uskudar University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, İstanbul

Öz

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin ilk yardım ve temel yaşam desteği konularındaki bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma, Aralık 2021- Nisan 2022 tarihleri arasında yapıldı. Evreni İstanbul İl Milli Eğitim müdürlüğüne bağlı 17 ana okulu, örnekleme ise 60 okul öncesi öğretmeni oluşturdu. Veriler 11 sorudan oluşan sosyo-demografik özellikler ile 20 sorudan oluşan, temel ilk yardım uygulamalarına ilişkin literatür doğrultusunda ve daha önceki çalışmalarda kullanılmış olan bir anket formu ile toplandı. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, yüzde, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis varyans analizi kullanıldı. Okul öncesi öğretmenlerinin ilk yardım bilgi puanlarının ortalaması 14,95±2,89 olarak saptandı. Öğretmenlerin en az bildikleri, köpek ısırıklarında yaralı bölgenin en az 5 dakika süreyle sabun ve soğuk suyla yıkanması (%28,3), bilinci kapalı olan bir çocukta ilk olarak sırayla hava yolu-solunum-nabız değerlendirilmesi (%31,7), yüksekte düşen çocuk sırt üstü yatırılarak başı yana çevrilmelidir (%40,0) ve zehirlenme durumunda bilgi/danışma amaçlı aranabilecek telefon numarasıdır (%45,0). İlk yardım bilgi düzeyinin, ilk yardım eğitimi alanlarda (p=0,024) ve temel ilk yardım konusunda kendini yeterli bulan (p=0,009) öğretmenlerde daha yüksek olduğu saptandı. Yaş, çocuk sahibi olma durumu, çalışma süresi, kaç yıl önce ilk yardım eğitimi aldığı ve daha önce ilk yardım gerektiren durumla karşılaşma açısından ilk yardım puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlendi (p>0,05). Okul öncesi öğretmenlerinin ilk yardım bilgilerinin istenilen yeterlilik düzeyinde olmadığı belirlendi. Sonuç olarak daha önce ilk yardım eğitimi aldığı belirten öğretmenlerin bilgi düzeylerinin orta seviyede olması nedeniyle, ilk yardım bilgilerinin düzeyini arttıracak eğitim alınmasının önemli olduğu görüldü. **Anahtar Kelimeler:** Bilgi düzeyi, ilk yardım, okul öncesi eğitim

Determining Preschool Teachers' Basic First Aid Knowledge Levels

Abstract

In this research, the objective was to assess the knowledge levels of teachers working in early childhood education institutions in the areas of first aid and basic life support. This descriptive study was conducted between December 2021 and April 2022. The population consisted of 17 primary schools affiliated with the Istanbul Provincial Directorate of National Education, and the sample comprised 60 preschool teachers. Data were collected using a questionnaire consisting of 11 questions on socio-demographic characteristics and 20 questions on basic first aid practices, in accordance with the literature and previously used employed in research. The research data were evaluated using mean, standard deviation, percentage, Mann-Whitney U test, and Kruskal-Wallis variance analysis. The mean score for first aid knowledge among preschool teachers was determined to be 14.95±2.89. Areas in which teachers demonstrated the least knowledge included washing the injured area with soap and cold water for at least 5 minutes in case of a dog bite (28.3%), sequentially assessing airway-respiration-pulse in an unconscious child (31.7%), placing a child who has fallen from a height on their back and turning their head to the side (40.0%), and the phone number to call for information/advice in case of poisoning (45.0%). It was observed that the level of first aid knowledge was higher in teachers who had received first aid training (p=0.024) and those who considered themselves proficient in basic first aid (p=0.009). Age, parental status, length of employment, the number of years since the last first aid training, and prior encounters with situations requiring first aid did not show statistically significant differences in first aid scores (p>0.05). The first aid knowledge of preschool teachers was found to be below the desired competence level. Consequently, considering the statistically significant higher knowledge scores of those who had previously received first aid training, the importance of education was underscored. **Keywords:** Knowledge level, first aid, preschool education

1. Giriş

İlk yardım, bir yaralanma ya da hastalık deneyimleyen bireye acil müdahale ve bakım sağlanması işlemidir. İlk yardım uygulamaları ise literatürde kaza ya da hayatı tehdit eden durumlarda tıbbi araç gereç kullanmaksızın olay yerindeki malzemeleri kullanarak, sağlık ekipleri gelene kadar durumun daha kötüye gitmesini engellemek ya da hayati fonksiyonları kurtarmak için yapılan ilaçsız uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (1). Özellikle çocukluk yıllarında beklenmedik bir anda ortaya çıkabilen, can, mal, fiziksel ve mental hasara neden olabilen, birçok kaza ve yaralanmalarla karşılaşmaktadır (2). Bu yaş aralığı (0-5 yaş) hareketliliğin belirgin arttığı bir dönem olması itibarıyla ufak tefek kazalardan, hayatı tehdit edecek ciddi yaralanmalara kadar geniş bir yelpazede sorunların görülebildiği bir dönemdir. Çocukların gününün ortalama 1/3'ü okulda geçmektedir ve okul ortamında beklenmedik bir durumun ortaya çıkma olasılığı her zaman mevcuttur (3). Bu nedenle gerek özel eğitim ihtiyacı olan gerekse de okul öncesi eğitimi çocuklarla ilgilenen öğretmenlerin, her türlü kaza, yaralanma ve zehirlenme durumlarına karşı hazırlıklı ve tecrübeli olmaları gerekmektedir (4). Çünkü sağlık profesyonellerinin geliştiği genellikle biraz zaman alabileceğinden, ilk yardım uygulamalarının olay yerinde bulunan ve duruma tanık olan kişiler tarafından başlatılması gerekmektedir (5). Türkiye İstatistik Kurumu 2019 verilerine göre, 0-14 yaş Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri incelendiğinde dışsal yaralanma nedenleri ve zehirlenmelere bağlı ölümlerin %5,94 olduğu görülmektedir (6) Öğretmenlerin yetersiz bilgisi, öğrencilerin yanlış ilk yardım uygulamalarının yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca ilk yardım uygulamasını yapacak olan okul öncesi öğretmenlerinin acil durumlara karşı mental olarak da hazırlıklı olması gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenler için ilk yardım bilgisi önemlidir ve potansiyel olarak bir hayat kurtarıcısıdır. Bu açıdan bakıldığında çocuk sağlığının korunmasında ebeveynler kadar okul öncesi öğretmenlerine de büyük rol düşmektedir (4, 7)..

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin ilk yardım ve temel yaşam desteği konularındaki bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçtan yola çıkılarak tanımlayıcı olarak planlanan bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- Okul öncesi öğretmenlerinin temel ilk yardım uygulama bilgi puanları nasıldır?
- Okul öncesi öğretmenlerinin temel ilk yardım uygulama bilgi durumları ile demografik özellikleri arasında bir fark var mıdır?

2. Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı olarak planlanan bu araştırmanın evrenini İstanbul İl Milli Eğitim müdürlüğüne bağlı 17 ana okulunda görev yapan okul öncesi öğretmenler oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü, G*Power 3.1.9.7 programında, Adib-Hajbaghery ve Kamrava tarafından yapılan çalışmada (8), daha önce ilk yardım eğitimi almış ve almamış öğretmenlerin ilk yardım bilgi puan ortalamaları kullanılarak 0.05 anlamlılık düzeyi, orta etki büyüklüğü (0.776) ve %80 güç baz alınarak hesaplanmış ve 58 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Aralık 2021-Nisan 2022 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden 60 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verilerini toplamak için literatür doğrultusunda hazırlanan bir veri toplama formu kullanılmıştır (9). Öğretmenlere araştırmanın amacı açıklanarak sözlü onamları alınmış ve formları doldurmaları istenmiştir. Anket toplam 31 sorudan oluşmakta olup, öğretmenlere gözlem altında uygulanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri, temel ilk yardım bilgi durumlarını etkileyebileceği düşünülen yaş, cinsiyet, en son bitirilen okul, meslekte çalışma süresi, daha önce ilk yardım gerektiren durumla karşılaşma, temel ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgisi olma durumu ve bilginin kaynağı belirleyen 11 sorudan oluşmuştur.

Bağımlı değişkeni ise, öğretmenlerin temel ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgi puanıdır. Öğretmenlerin temel ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgi durumları iki tane boşluk doldurma, beş tane çoktan seçmeli, 13 tane doğru/yanlış olmak üzere 20 soru soruldu. Her doğru yanıtlanan soruya 1 puan verildi. Alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 20'dir. Bilgi sorularının oluşturulmasında ilgili literatürden yararlanıldı (9,10).

Verilerin analizi SPSS 26.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılarak yapılmıştır. Tanımlayıcı özelliklerin değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, sayı ve yüzde kullanılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi ile verinin normal dağılıma uyup uymadığı değerlendirilmiştir. Verinin normal dağılıma uymaması nedeniyle grup karşılaştırmalarında değişken olmayan testler olan Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis varyans analizi kullanılmıştır. İstatistik anlamlılık sınırı $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Bu araştırma, Helsinki Bildirgesi'nde belirtilen ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmiş olup araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur. Araştırmacılar tarafından araştırmanın yürütülmesi için bir üniversitenin etik kurulu (27/10/2021 tarihinde yapılan 10 No.lu toplantısında, sayı:61351342/Ekim 2021-27) ve kurumdan (Sayı:81576613-10.06.02-E1563890) izin alınmıştır.

3. Bulgular

Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin tanımlayıcı özellikleri Tablo 1'de sunuldu. Buna göre öğretmenlerin %43,3'ünün 31-40 yaş aralığında, %56,7'sinin evli, yarısı çocuk sahibi, %75'inin lisans mezunu, %51,7'sinin 11-20 yıl çalışma deneyimine sahip olduğu görüldü. Okul öncesi öğretmenlerin %80'inin ilk yardım eğitimi aldığı, %48,3'ünün en son ilk yardım eğitimini 6 yıldan önce aldığı, %68,3'ünün daha önce ilk yardım gerektiren yaralanma ile karşılaştığını, %56,7'sinin Millî Eğitim Bakanlığı'ndan eğitim aldığını, %76,7'sinin temel ilk yardım konusunda kendini yeterli bulmadığı ve %61,7'sinin ise ilk yardım eğitimi almak istediği belirlendi.

Tablo 1. Okul öncesi öğretmenlerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı (n=60)

		n	%
Yaş	30 ve altı	17	28,3
	31-40	26	43,3
	41 ve üstü	17	28,3
Medeni durum	Evli	34	56,7
	Bekar	26	43,3
Çocuk sahibi olma durumu	Var	30	50,0
	Yok	30	50,0
Eğitim düzeyi	Ön lisans	7	11,7
	Lisans	45	75,0
	Lisansüstü	8	13,3
Meslekte çalışma yılı	1-10	14	23,3
	11-20	31	51,7
	21 ve üzeri	15	25,0
İlk yardım eğitimi alma durumu	Evet	48	80,0
	Hayır	12	20,0
Kaç yıl önce ilk yardım eğitimi aldığı	1-3 yıl	16	26,7
	4-6 yıl	15	25,0
	6 ve üzeri	29	48,3
Daha önce ilk yardım gerektiren yaralanma ile karşılaşma	Evet	19	31,7
	Hayır	41	68,3
İlk yardım eğitimi aldığı yer	Üniversite eğitimi sırasında	15	25,0
	MEB kurslarında	45	75
Temel ilk yardım konusunda kendini yeterli bulma	Evet	14	23,3
	Hayır	46	76,7
İlk yardım eğitimi almak isteme durumu	Evet	37	61,7
	Hayır	23	38,3

Literatür doğrultusunda oluşturulan 20 soruluk ilk yardım bilgi anketinde doğru cevaplar 1 puan, yanlış cevaplar 0 puan olarak kodlanmış olup okul öncesi öğretmenlerinin puan ortalaması 14,95±2,89 olarak bulundu. Okul öncesi öğretmenlerinin ilk yardım bilgi düzeyleri puanı ile tanımlayıcı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 3'te sunuldu. Daha önce ilk yardım eğitimi alanların ve ilk yardım konusunda kendini yeterli hissedenlerin ilk yardım bilgi düzeyi puan ortalamaları anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0,05$).

Yaş, meslekte çalışma süresi, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, eğitim düzeyi, kaç yıl önce ilk yardım eğitimi aldığı, daha önce ilk yardım gerektiren yaralanma ile karşılaşma, ilk yardım eğitimi aldığı yer ve ilk yardım eğitimi almak isteme durumu ile bilgi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı ($p>0,05$).

Tablo 2. Okul öncesi öğretmenlerinin tanımlayıcı özellikleri ile ilk yardım bilgi sorularından aldıkları puanların karşılaştırılması

		Ort.	SS	Z / χ^2	p
Yaş	30 ve altı	13,76	2,99	$\chi^2=5,650$	0,059
	31-40	15,27	1,85		
	41 ve üstü	15,65	3,81		
Medeni durum	Evli	15,21	2,23	Z=-0,203	0,839
	Bekar	14,62	3,61		
Çocuk sahibi olma durumu	Var	14,83	3,02	Z=-0,433	0,665
	Yok	15,07	2,82		
Meslekte çalışma yılı	Ön lisans	12,43	5,16	$\chi^2=2,446$	0,294
	Lisans	15,40	2,38		
	Lisansüstü	14,63	2,13		
İlkyardım eğitimi alma durumu	1-10	14,21	2,91	$\chi^2=3,249$	0,197
	11-20	15,68	1,94		
	21 ve üzeri	14,13	4,12		
İlkyardım eğitimi alma durumu	Evet	15,40	2,66	Z=-2,265	0,024*
	Hayır	13,17	3,21		
Kaç yıl önce ilk yardım eğitimi aldığı	1-3 yıl	16,13	1,82	$\chi^2=4,509$	0,105
	4-6 yıl	14,47	1,92		
	6 ve üzeri	14,55	3,60		
Daha önce ilk yardım gerektiren yaralanma ile karşılaşma	Evet	14,89	3,49	Z=-0,679	0,497
	Hayır	14,93	2,63		
İlkyardım eğitimi aldığı yer	Üniversite eğitimi sırasında	14,53	3,48	$\chi^2=0,418$	0,811
	MEB kurslarında	15,46	2,16		
	Sürücü kursu	15,73	2,49		
Temel ilk yardım konusunda kendini yeterli bulma	Evet	16,57	1,70	Z=-2,627	0,009*
	Hayır	14,46	3,02		
İlkyardım eğitimi almak isteme durumu	Evet	14,46	2,95	Z=-0,773	0,440
	Hayır	14,80	3,46		

Z: Mann Whitney U, χ^2 : Kruskal Wallis, * $p<0,05$

Okul öncesi öğretmenlerinin tamamı (n=60, %100) Türkiye’de yaralı/hastanın en yakın sağlık kuruluşuna sevkini sağlamak amacıyla aranan numarayı doğru bildiği saptanırken, zehirlenme durumunda bilgi/danışma amaçlı aranabilecek telefon numarasını sadece %45’i bildi (Tablo 3).

Tablo 3. Temel ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgi soruları ve verilen yanıtların dağılımı

Kadın (n=173)	59,85±15,46	28,62±9,34	23,4±5,27	34,14±7,32	135,99±26,02
Erkek (n=52)	64,75±18,08	32,4±9,2	23,17±6,44	26,31±7,6	146,63±29,73
Test deđeri	T testi	Mann Whitney U	Mann Whitney U	Mann Whitney U	T testi
	t: -1,925	Z: -2,347	Z: -0,632	Z: -1,975	t: -2,501
p deđeri	,055	,019*	,528	,048*	,013*
2. Evde bilgisayar bulunma durumu	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS
Evet (174)	59,09±15,93	28,26±9,1	23,37±5,16	24,01±7,66	134,74±26,2
Hayır (51)	67,41±15,55	33,71±9,38	23,24±6,77	26,75±6,16	151,1±27,11
Test deđeri	T testi	Mann Whitney U	Mann Whitney U	Mann Whitney U	T testi
	t: -3,339	Z: -3,542	Z: -0,410	Z: -2,220	t: -3,817
p deđeri	,001**	,000***	,681	,026*	,00***
Deđişkenler	Memnuniyet	Öğrenmeye Etki	Kullanışlılık	Motivasyon	Toplam Puan
3. Dersi izlemede kullanılan cihaz	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS
Bilgisayar (n=143)	59,06± 15,13	27,92±9,12	23,37±5,19	23,86±7,57	134,21±25,25
Akıllı telefon (n=82)	64,34±17,49	32,23±9,36	23,39±6,16	25,98±7,02	145,84±29,1
Test deđeri	T testi	Mann Whitney U	Mann Whitney U	Mann Whitney U	T testi
	t: -2,381	Z: -3,217	Z: -0,272	Z: -2,086	t: -3,145
p deđeri	,018*	,001*	,786	,037*	,002**
4. Sınıf	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS
1. sınıf (n=40)	60,42±15,21	28,15±8,08	22,98±4,94	24,25±8,31	135,8±26,39
2. sınıf (n=68)	61,55± 14,9	30,07±10,05	23,13±5,36	25±6,91	139,76±26,03
3. sınıf (n=66)	60,95±18,23	28,9±9,7	23,47±6,53	24,45±7,57	137,77±30,6
4. sınıf (n=51)	60,69±16,23	30,55±9,25	23,75±4,97	24,67±7,39	139,65±25,34
Test deđeri	F (ANOVA)				
	F:0,5	X ² :1,737	X ² :0,546	X ² :0,098	F: 0,223
p deđeri	,985	,629	,909	,992	,88
5. Gelir durumu	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS	Ort ±SS
A- Gelir giderden az (n=53)	65,02±13,57	32,11±9,01	22,62±5,01	26,34±7,1	146,1±23,12
B- Gelir gidere eşit (n=136)	58,01±16,56	28,63±9,14	23,29±5,4	23,57±7,46	134,1±27,1
C- Gelir giderden fazla (n=36)	64± 17,04	28,92±10,56	24,61±6,72	26,11±7,29	143,64±30,5
Test deđeri	F (ANOVA)	(X²) Kruskal Wallis Testi	(X²) Kruskal Wallis Testi	(X²) Kruskal Wallis Testi	F (ANOVA)
	F:3,826	X ² :6,141	X ² :1,513	X ² :6,757	F:4,628
p deđeri	,023*	,046*	,469	,034*	,011*
Anlamlı fark	A>B	A>B		A>B	A>B

(*p<,05 **p<,01 ***p<,001)

Tablo 3'te görüldüğü üzere cinsiyet ile öğrenmeye etki alt boyutu, motivasyon alt boyutu ve toplam puan arasında anlamlı bir ilişki saptandı ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin memnuniyet, öğrenmeye etki alt boyut puanları ve toplam puanı kadınlardan daha yüksektir. Kadınların motivasyon ve kullanışlılık alt boyut puanları erkeklerden daha yüksek olduğu bulundu. Evde bilgisayar bulunma durumu ile memnuniyet, öğrenmeye etki, motivasyon alt boyutu arasında ve toplam puan arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,05$). Evinde bilgisayar bulunmayan öğrencilerin memnuniyet, öğrenmeye etki, motivasyon ve toplam puanı evinde bilgisayar bulunan öğrencilere göre daha yüksek bulundu. Dersi izlemede kullanılan cihaz ile memnuniyet, öğrenmeye etki, motivasyon alt boyutu arasında ve toplam puan arasında anlamlı bir ilişki saptandı ($p<0,05$). Akıllı telefon kullanan öğrencilerin memnuniyet, öğrenmeye etki, kullanışlılık motivasyon ve toplam puanı bilgisayar kullanan öğrencilere göre daha yüksek bulundu. 2. sınıf öğrencilerin memnuniyet ve motivasyon puanı, 4. Sınıf öğrencilerinin öğrenmeye etki ve kullanışlılık puanı diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptandı. Gelir durumu ile memnuniyet, öğrenmeye etki, motivasyon alt boyutu arasında ve toplam puan arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0,05$). Post-Hoc teste göre gelir giderden az grubu ile gelir gidere eşit grubunun arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Gelir durumu giderden az olan öğrencilerin memnuniyet, öğrenmeye etki motivasyon ve toplam puanı daha yüksek, geliri giderden fazla olan öğrencilerin kullanışlılık puanı daha diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu saptandı. Literatür doğrultusunda oluşturulan 20 soruluk ilk yardım bilgi anketinde doğru cevaplar 1 puan, yanlış cevaplar 0 puan olarak kodlanmış olup okul öncesi öğretmenlerinin puan ortalaması $14,95\pm 2,89$ olarak bulundu. Okul öncesi öğretmenlerinin ilk yardım bilgi düzeyleri puanı ile tanımlayıcı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 3'te sunuldu. Daha önce ilk yardım eğitimi alanların ve ilk yardım konusunda kendini yeterli hissedenlerin ilk yardım bilgi düzeyi puan ortalamaları anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0,05$).

Yaş, meslekte çalışma süresi, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, eğitim düzeyi, kaç yıl önce ilk yardım eğitimi aldığı, daha önce ilk yardım gerektiren yaralanma ile karşılaşma, ilk yardım eğitimi aldığı yer ve ilk yardım eğitimi almak isteme durumu ile bilgi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı ($p>0,05$). Okul öncesi öğretmenlerinin %76,72'sinin ($n=46$) temel ilk yardım konusunda kendini yeterli bulduğu ve bu grubun bilgi sorularından aldıkları puanlar ile kendini yeterli bulmayanların bilgi puanlarını karşılaştırdığımızda istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Yürümez ve ark. (2007) çalışmasında öğretmenlerin %13,6'sı, Dinçer ve ark. (2007) çalışmasında %16,7'si ve Sönmez ve ark. (2014) çalışmasında ise öğretmenlerin %15,5'i kendini yeterli hissetmiştir (9,11,16). Mansour ve ark. (2019) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin %44,2'si ilk yardım eğitimine katıldıkları halde sadece %22,3'ünün kendini yeterli bulduğu saptanmış ve %97,1'i de ilk yardım eğitimine ihtiyaçlarını olduklarını belirtmişlerdir (17). Al-Robaiaay'in (2013) ilköğretim öğretmenlerinin dış kanama ve kırıklarda ilk yardım konusundaki bilgilerini saptamak amacıyla yaptığı çalışmasında 100 katılımcının %4'ünün iyi bilgiye, %19'unun orta düzeyde bilgiye ve %77'sinin yetersiz bilgiye sahip olduğu saptanmıştır (18). Çalışmamız diğer çalışmalar ile benzerlik göstermemektedir. Bu farklılığın çalışmamıza katılan öğretmenlerin %80,0'inin ilk yardım eğitimi almış olması ve %50'sinin bu eğitimi MEB'den almış olmalarından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Verilecek eğitimin niteliğinin artırılması aynı zamanda öğretmenlerin kendilerini de yeterli hissetmelerine neden olacaktır. Ayrıca ilk yardım hakkında bilgi sahibi olmak, ilk yardımın nasıl öğretileceğini bilmekle aynı değildir. Bu nedenle öğretmenler öğretim stratejileri ve yöntemleri hakkında bilgili profesyoneller olduklarından, ilk yardım uygulamalarını öğretmek içinde ideal bir topluluktur. Okul öncesi öğretmenlerinin ilk yardım bilgi sorularına verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, "köpek ısırıklarında yaralı bölgenin en az 5 dakika süreyle sabun ve suyla yıkanması" gerektiğini öğretmenlerin sadece %28,3 ($n=17$)'ü tarafından bilindiği, %50,0 ($n=30$)'sinin ise ne yapacağını bilmediği ve "bilmiyorum" seçeneğini işaretlediği belirlenmiştir.

Sönmez ve ark. yapmış olduğu çalışmada ise öğretmenlerin sadece %16,4'ü tarafından doğru cevabın işaretlendiği, Dinçer ve arkadaşlarını yaptığı çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin yalnızca %16,7'sinin böcek sokması ve ısırıklarda yapılacak ilk yardım uygulamasını bildiği bulunmuştur. Al-Tameemi'nin (2019) çalışmasında köpek ısırığı ve böcek sokmaları ile ilgili sorulara sırasıyla öğretmenlerin sadece %9,9'u ve %14,2'sinin doğru yanıt verdiği saptanmıştır (14). Başer ve ark. öğretmenlerin %50'sinden fazlasının böcek sokmalarına karşı doğru bakım konusunda bilgisiz olduğunu belirtmiştir (19). Sonuçların farklı olması, öğretmenlerin bilgi düzeylerindeki farklılıktan kaynaklanıyor olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca bu sonuçlar bize okul öncesi öğretmenlerinin bilgi eksikliği olduğunu da göstermektedir. Ulusal Zehir Danışma Merkezi'nin (UZEM) numarasını okul öncesi öğretmenlerinin yalnızca %45,0'inin bildiği belirlenmiştir. Oysaki Türkiye'de yaralı/hastanın en yakın sağlık kuruluşuna sevkini sağlamak amacıyla 112 numaralı telefonun aranması gerektiğini öğretmenlerin tümü doğru cevaplamıştır. Bu sonuç bize UZEM'in yeterince bilinmediğini göstermektedir. Gerek yazılı gerek görsel medyada spot olarak verilerek yeterli tanıtımların yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Çalışmada öğretmenlerin meslekte çalışma yılı ile ilk yardım bilgi sorularından aldıkları puanı karşılaştırdığımızda, 11-20 yıl deneyime sahip öğretmenlerin daha az deneyimli öğretmenlerden daha yüksek puan aldığını, ancak istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ($p=0.197$); öğretmenleri yaşı arttıkça da bilgi puanının arttığını ($p=0,059$) görülmüştür. AlYahya ve ark. (2019) çalışmasında da tecrübe ile ilk yardım bilgisinin ortalama puanını karşılaştırıldığında, 15 yıldan fazla deneyime sahip öğretmenlerin daha yüksek puan aldığı ($p=0.104$), yaş arttıkça bilgi puanında arttığı ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p=0.022$) belirlenmiştir (13). Al-Tameemi'nin (2016) araştırmasında öğretmenlerin çalışma yılı arttıkça ilk yardım konusundaki bilgi ve tutumları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirtilmektedir ($p=0.003$) (14). Al-Robaiay'ın (2013) çalışmasında ise öğretmenlerin mesleki tecrübe süreleri ile ilk yardım bilgi puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p=0,82$) (18).

Çalışma, AlYahya ve ark. (2019) ve Al-Tameemi'nin (2016) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Çalışmada öğretmenlerin "burkulmalarda, burkulan organ istirahate alınarak soğuk uygulama yapılmalıdır" sorusuna %91,7'si, "kanamalı yaralanma durumunda ilk olarak yara yerine doğrudan bası uygulanmalıdır" sorusuna %80'i, doğru cevap vermiştir. Al-Tameemi'nin (2016) çalışmasında ise kanamanın durdurulması sorusuna öğretmenlerin %19,2'si doğru cevap vermiştir (14). Mansour ve ark. (2019) çalışmasında ise öğretmenlerin %24,6'sı ayak bileği burkulmalarında buz uygulanması gerektiğini, %47,7'si de kanama durana kadar yara yerine temiz veya steril gazlı bezle hafifçe bastırılması gerektiğini belirtmiştir (17). Al-Robaiay'ın (2013) çalışmasında katılımcıların %65'i, ciddi bir kanama ile karşılaşıldığında ilk adımın temiz bir bez veya pansuman ile basınç uygulamak olduğunu bilmeyerek soruyu yanlış cevaplamışlardır (18). Çalışmamız diğer çalışmalarla benzerlik göstermemektedir. Bu bize Türkiye'deki okullarda eğitim programlarının içinde ilk yardım uygulamalarının yer aldığını göstermektedir.

5. Sonuç

Sonuç olarak daha önce ilk yardım eğitimi aldığını belirten öğretmenlerin bilgi düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Mevcut çalışma, öğretmenleri ilk yardım konusunda eğitmek için zorunlu kursların oluşturulmasını, öğretmenleri ilk yardım öğrenmeye teşvik etmek için olumlu pekiştiricilerin kullanılmasını, okullarda ilk yardım konusunda profesyonel eğitilmiş hemşirelerin sağlanmasını, farkındalığı arttırmak için kitle iletişim araçları, posterler gibi yardımcı araçları kullanmayı önermektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların çıkar çatışması durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Meftun Akgün, Neşe Şekerci/ Tasarım: Meftun Akgün, Denetleme/ Danışmanlık: Meftun Akgün, Hatice Demirdağ, Veri Toplama: Neşe Şekerci, Analiz: Ridvan Doğan, Kaynak Taraması: Meftun Akgün, Makalenin Yazımı: Meftun Akgün, Eleştirel İnceleme: Meftun Akgün, Hatice Demirdağ,

Kaynaklar

- 1.Gündüz A, Özer V. İlk yardımda genel bilgiler. Ed: Ayla Gürsoy, Dilek Çilingir. Temel ilk yardım bilgi ve uygulamaları. Antalya: Çukurova Nobel tıp kitabevi; 2018.
- 2.Ateş E, Set T. Ev kazalarını tanımı ve temel özellikleri. Ed: İlknur Kahrıman, Havva Karadeniz, Aynur Şahin, Özgür Tatlı. Çocukluk çağı kazalarına acil yaklaşım. Ankara: Akademisyen kitabevi A.Ş.; 2018.
- 3.Gündüz S., Çizmeci MN., Kanburoğlu MK. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Öğretmenlerin Çocuk Sağlığı Konusundaki Bilgi Düzeyleri. Türkiye Çocuk Hast Derg/Turkish J Pediatr Dis. 2013;1:21-26.
- 4.Oktay G, Çeltek NY, Kuyucu YE, Kuzdan C, Tetikçok R. Çocuk Gelişim Öğrencilerinin Çocuk Sağlığı Konusundaki Bilgi Düzeyleri. Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Bülteni. 2016;50(2):147-54.
- 5.Malta, D. C., Mascarenhas, M. D. M., Bernal, R. T. I., Andrade, S. S. C. D. A., Neves, A. C. M. D., Melo, E. M. D., & Silva Junior, J. B. D. Causas externas em adolescentes: atendimentos em serviços sentinelas de urgência e emergência nas Capitais Brasileiras-2009. Ciência & Saúde Coletiva. 2012;17:2291-2304.
- 6.Türkiye İstatistik Kurumu Ölüm Nedeni İstatistikleri. Seçilmiş ölüm nedeni, cinsiyet ve yaş grubuna göre ölümler. Erişim tarihi: 22.02.2021
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Istatistikleri-2019-33710>.
- 7.Örs M. Learning Needs of Primary Schools Teachers about First Aid. Kastamonu Education Journal. 2021; 29(3): 682-693.
- 8.Adib-Hajbaghery M, Kamrava Z. Iranian teachers' knowledge about first aid in the school environment, Chinese Journal of Traumatology. 2019;22(4): 240-245.
- 9.Sönmez Y, Uskun E, Pehlivan A. Okul öncesi öğretmenlerinin temel ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgi düzeyleri, İsparta örneği. Türk Ped Arş. 2014;49: 238-46.
- 10.World Health Organization. Training manual for cluster representatives and health volunteers, Module 2, Emergencies, environmental health and food safety. 2009.
<http://applications.emro.who.int/dsaf/dsa1138.pdf>. Erişim Tarihi: 21.10.2021
- 11.Yürümez Y, Yavuz Y, Sağlam H, Köken R, Tunay K. Evaluation of the level of knowledge of first aid and basic life support of the educators working in preschools. Acad Emerg Med. 2007;5:17-20.
- 12.Nayir T, Uskun E, Türkoğlu H, Uzun E, Öztürk M, Kişioğlu N. Isparta il merkezinde görevli öğretmenlerin ilkyardım bilgi düzeyleri ve tutumları. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2011;18:123-7.
- 13.AlYahya IA, Almohsen HA, AlSaleem IA, Al-Hamid MM, Arafah AM, Al Turki YA, Aljasser AA, Alkharfi MA. Assessment of knowledge, attitude, and practice about first aid among male school teachers and administrators in Riyadh, Saudi Arabia. Journal of Family Medicine and Primary Care. 2019;8(2):684-688.
- 14.Al-Tameemi HMA, Khudair FW. Knowledge and Attitudes of Primary School Teachers Toward First Aid in Al-Najaf Al-Ashraf City. Int.J.Curr.Res.Aca.Rev. 2016;4(12):64-79.
- 15.Masih S, Sharma R, Kumar A. Knowledge and practice of primary school teachers about first aid management of selected minor injuries among children. Int J Med Public Health. 2014;4:458 62.
- 16.Dinçer Ç, Atakurt Y, Şimşek I. Okulöncesi eğitimcilerinin ilk yardım bilgi düzeyleri üzerine bir araştırma. Ankara Tıp Fakültesi Mecmuası. 2007;53:31-8.
- 17.Mansour AE, Alsager AH, Alasqah AA, Alsuhaibani AA, Al-dughaim AI, Alayed A, Aljlali AA, Almogbel HA, Aljuraifani IM, Altamimi AS. Knowledge and practices of primary school teachers about first aid management of minor injuries among children in the Qassim region, Saudi Arabia. International Journal of Medicine in Developing Countries. 2019;3(11):941-946.
- 18.Al-Robaiaay YKH. Knowledge of Primary School Teachers Regarding First Aid In Baghdad Al-Rusafa. Al – Kindy Col Med J. 2013;9(1):54- 59.
- 19.Başer M, Çoban S, Taşci S, Sungur G, Bayat M. Evaluating First-aid Knowledge and Attitudes of a Sample of Turkish Primary School Teachers. J. Emergency Nursing. 2007;33(5):432